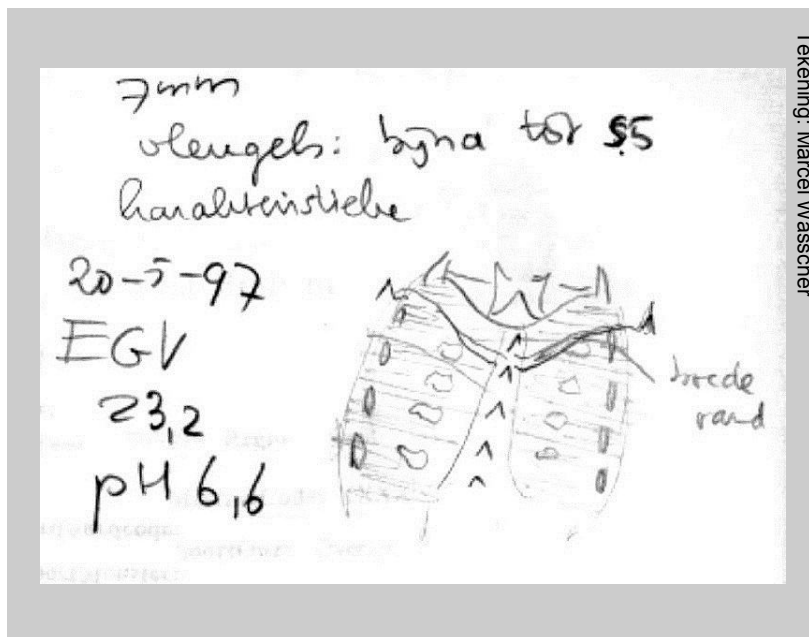

Eerstejaars larve van Smaragdlibel verward met die van de Oostelijke witsnuitlibel

Foto: G. Abbingh

Op de libellenstudiedag 2003 heb ik kort iets verteld over de mogelijke vondst van een larve van de Oostelijke witsnuitlibel *Leucorrhinia albifrons* in West Brabant. Van de zomer is de locatie van de vondst (het Bloempjesven bij Woensdrecht) meerdere keren bezocht. Ondanks deze zoektochten bleken adulten van de soort daar niet aan te treffen.

De larven waren in de collectie van het Hoogheemraadschap voor West Brabant te Breda aanwezig. Twee libellenlarven verzameld in 1997 werden daar in 2002 door mij aangetroffen. Deze eerstejaars larven waren als Venwitsnuitlibel *Leucorrhinia dubia* gedetermineerd. Gezien hun typische dambord-achtige gekleurde uiterlijk meende ik dat de eraan gegeven naam onjuist was. De kleur, rugdoorns en dergelijke wezen in eerste instantie eerder op de Oostelijke witsnuitlibel *Leucorrhinia albifrons*. De kenmerken waren:

- relatief grote doorns op de rug en aan de zijkanten van segment 8 en 9;
- geen zwarte vlekken op de buikzijde van de larven;

De determinatie leek – ondanks dat de dieren slechts 7 mm groot waren – zekerder door hun gelijkenis op de larvenhuidjes van de soort die, door K.-D. Dijkstra verzameld in Wit/Rusland, in mijn collectie stonden.

Onlangs (1 november 2003) was ik op bezoek in Leiden bij Vincent Kalkman op het EIS/Naturalis. Ik besloot deze larve van de Oostelijke witsnuitlibel *Leucorrhinia albifrons* nog eens aan een check te onderwerpen. Eén van de twee verzamelde larven was door het Hoogheemraadschap van West-Brabant naar Naturalis opgestuurd en via Jan van Tol bij Vincent op de kamer beland. Gezien de geringe grootte van de eerstejaars larve leek me het geen overbodige luxe de larve nogmaals te bekijken. Door

Plaats	Datum	Aantal
Oisterwijk (N-B)	10-07-1927	1 m
Achterste Goorven, Oisterwijk (N-B)	27-06-1932	2 m
Achterste Goorven, Oisterwijk (N-B)	6-04-1933	1 larve uitgekweekt
Valkenswaard (N-B)	3-07-1956	1 m
Radio Kootwijk, Gerritsfles (Gld)	21-06-1959	1 m
Lonnekemeer, Hengelo (Ov)	16-04-1961	2 larven uitgekweekt
Hatert, Uiversnest (N-B)	28-05-1964	1 m
Bosplas Gibraltar, Deurningen (Ov)	7-06-1982	1 m
Bosplas Gibraltar, Deurningen (Ov)	7-06-1983	1 (juv)m
Aekingerzand (Frl)	21-05-1994	1 m

een foto van een larve van de Smaragdlibel *Cordulia aenea* die ik pas gezien had, besloot ik te checken of het misschien die soort zou kunnen zijn. Nu bleek dat tot mijn schrik (en schaamte) zo te zijn: de larve is een Smaragdlibel *Cordulia aenea*! De onderscheidende kenmerken tussen de families van de glanslibellen Corduliidae en de korenbouten Libellulidae (de relatieve lengte van de cerci en de paraprocten en de tanding van de distale rand van de labiale palpen), zijn bij dit individu niet erg duidelijk te zien. Wel vielen mij nu pas de extreem lange poten van de larve op. Shame on me, alhoewel ik blij ben dat ik de fout uiteindelijk zelf ontdekt heb. De laatste waarneming van de Oostelijke witsnuitlibel in Nederland is hiermee weer gedaan op 21 mei 1994 (zie tabel). Het was uiteindelijk geen wonder dat bij de zoektochten van de zomer op het Bloempjesven adulten van de soort niet opdoken.

Hoe eventueel toch naar de soort te zoeken?

- matig voedselarme bosplassen met waterlelie/plomp bladeren
- begeleidende soorten oa. Smaragdlibel, Venwitsnuitlibel, Viervlek
- volwassen individuen eind mei tot eind juni

Foto: Marcel Wasscher

Ongewone uitsluipplaats van Weidebeekjuffer

De meeste libellenlarven zoeken voor het uitsluipen een plekje op in de vegetatie langs de waterkant of op plantendelen die boven het water uitsteken. Larven van sommige soorten zoeken het verder of hoger op en kunnen tot 10-tallen meters het land op kruipen of tot enkele meters hoog in bomen of struiken klimmen. Een bekend voorbeeld hiervan is de Smaragdlibel *Cordulia aenea*. Larven van de Weidebeekjuffer *Calopteryx splendens* sluipen doorgaans uit aan stengels in de oeervegetatie, tot ca. 40 cm boven het water. Een ongewone uitsluipplaats vond ik op 15 juni 2003 bij het Deurzerdiep bij Assen. Op deze gekanaliseerde beekloop, met natuurvriendelijk ingerichte en beheerde oevers, komen in juni vele honderden

Weidebeekjuffers voor. Bij de kruising met de N33 loopt de beek in een ca. 20 meter lange en 8 meter brede duiker onder deze autoweg door (fig.2). Door lichtgebrek is het water onder de duiker vegetatieloos. Aan de rechter betonwand (zie de pijl op fig.2) vond ik een huidje van een Weidebeekjuffer (fig.1), ca. 2 meter boven het water en bijna in het midden van de duiker. Deze larve heeft een flinke klim achter de rug vanuit een ongewone plaats in het water. Mogelijk is de larve stroomopwaarts van uit de onderwatervegetatie op drift geraakt en zo onder de duiker terecht gekomen. Of de uitgeslopen libel ooit echt het levenslicht heeft mogen zien is zeer onzeker, er hingen er meerdere in de grote spinnenwebben onder de duiker...

Figuur 1: Huidje van de Weidebeekjuffer op de betonwand van de duiker. De lamellen ontbreken.

Figuur 2: Deurzerdiep, met de duiker onder de N33. De pijl geeft de uitsluipplaats van de larve aan.

Foto's: Gerard Abbingh

